

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального
процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання
корупції» у зв'язку з приєднанням України до Конвенції про боротьбу з
підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях»
(реєстр. № 15056 від 06.03.2026)*

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються питання узгодження норм чинного законодавства з положеннями Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях (далі - Конвенція) у контексті проекту Закону України (реєстр. № 15056 від 06.03.2026) (далі – законопроект).*

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного кримінального, кримінального процесуального та антикорупційного законодавства.

***Ключові слова:** кримінальна відповідальність, запобігання корупції, підкуп, іноземні посадові особи, міжнародні ділові операції.*

Вступ

Важливим кроком на шляху до членства України в Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) стало ухвалення 10 березня 2026 року Закону України «Про приєднання України до Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях»¹.

Імплементация Конвенції, яка встановлює міжнародні стандарти криміналізації підкупу іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях, відповідальності юридичних осіб, застосування ефективних санкцій, запобігання відмиванню доходів, вимоги щодо належного ведення бухгалтерської та фінансової звітності, а також регламентує механізми міжнародної правової допомоги, екстрадиції та моніторингу виконання державами своїх зобов'язань, передбачає внесення змін до Кримінального кодексу України (далі – КК), Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), Закону України «Про запобігання корупції» (далі – закон).

Законопроект розроблено з метою «уніфікації норм чинного національного законодавства з положеннями Конвенції для забезпечення її подальшого належного виконання»².

Пропонується внести зміни до частини четвертої статті 18 КК, частини третьої статті 96-4 КК, примітки до статті 364 КК, пункту 9-1 частини першої статті 309 КПК, частини третьої статті 589 КПК, статей 61, 65-1 закону щодо:

¹ Про приєднання України до Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях: проект Закону України реєстр. № 0367 від 06.03.2026. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69672>

² Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про запобігання корупції» у зв'язку з приєднанням України до Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях» (реєстр. № 15056 від 06.03.2026). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69673>

уніфікації поняття «посадова особа іноземної держави», підстав застосування заходів кримінально-правового характеру, виправлення технічної помилки в посиланні на законодавчий акт, тощо.

Основна частина

Визнаючи необхідність адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів, зокрема у сфері боротьби з підкупом іноземних посадових осіб, вважаємо за доцільне зазначити наступне.

Викликає сумнів щодо доцільності внесення змін до пункту 2 примітки статті 364 КК в частині уточнення поняття посадових осіб іноземних держав як спеціального суб'єкта кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, шляхом доповнення після слів «присяжні засідателі» словами «в органі місцевого самоврядування або автономному утворенні на території держави».

За змістом положень чинної редакції пункту 2 примітки статті 364 КК посадові особи іноземних держав це особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства, а також іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів.

Відповідно до пункту 4 статті 1 Конвенції «посадова особа іноземної держави» означає будь-яку особу, яка займає законодавчу, адміністративну або судову посаду в іноземній державі – як за призначенням, так і виборну; будь-яку особу, яка здійснює державні функції від імені іноземної держави, включаючи державний орган або державне підприємство; а також будь-яку посадову особу публічної міжнародної організації; а поняття «іноземна держава» включає усі рівні й підрозділи уряду: від національного до місцевого³.

Таким чином, положення чинної примітки статті 364 КК щодо визначення поняття посадової особи іноземної держави, узгоджуються з положеннями пункту 4 статті 1 Конвенції і не потребують уточнення в цій частині.

Положення законопроекту щодо набрання чинності законом не враховують приписів Конституційного Суду України, викладених у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020, де зазначено, що відповідно до принципу верховенства права важливо передбачити розумний часовий проміжок між офіційним оприлюдненням закону й набранням ним чинності.

³ Конвенція про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях. 21.11.97. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU97640>

Висновки

Узгодження положень національного кримінального, кримінального процесуального та антикорупційного законодавства із вимогами Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях передбачає удосконалення механізму притягнення до кримінальної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*